

Nr 87.

Ankom till riksdagens kansli den 11 augusti 1914 kl. 2 e. m

*Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
Södertälje samskolas ombildning till realskola för gossar.
(2:a avd.)*

I en till riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 152, av den 30 juni 1914 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att samskolan i Södertälje må, enligt av vederbörande departementschef till statsrådsprotokollet angiven plan, ombildas till realskola för gossar, därvid ombildningen skall taga sin början med läsåret 1915—1916.

Beträffande den till stöd för framställningen åberopade utredningen tillåter sig utskottet att hänvisa till statsrådsprotokollet.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, har Södertälje att på senare åren uppvisa en synnerligen rask uppblomstring; folkmängden, som år 1901 utgjorde 8,301 personer, har vid 1913 års slut stigit till 12,429. Denna omständighet har givetvis återverkat på förhållandena vid de i staden befintliga undervisningsanstalterna. Södertälje är det enda samhälle, som jämsides med en statens samskola upprättat och vidmakthållit en elementarskola för flickor. Trots emellertid det förhållande, att nämnda elementarskola sålunda bibehållits, har Södertälje samskola tillväxt i en omfattning, som tidigare svårligen kunnat förutses. Så hade redan snart efter skolans organisation antalet gossar överskridit den siffra, som ansetts böra

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 6 saml. 51 häft. (Nr 87--88). 1

uppställas såsom en minimigräns för en realskolas berättigande, och på grund av det växande lärjungeantalet hava tre av samskolans klasser måst uppdelas i parallellavdelningar. Antalet av de gossar, som anmält sig för provning till inträde i samskolans första klass höstterminen 1914, uppgår, såsom av utredningen inhämtas, till 38. Södertälje samskola räknar nu också den största kontingenten gossar av alla statens samskolor. Därest en ombildning av den nuvarande samskolan till en realskola för gossar komme till stånd, skulle den kvinnliga ungdomen beredas tillfälle till undervisning i den högre flickskolan, och skulle de relativt höga kostnader, som staden måst vidkännas för sistnämnda läroanstalt, därigenom giva större valuta. Stadsfullmäktige hava också beslutit att fortfarande uppehålla den åttaklassiga högre flickskolan och anvisa lokaler för densamma.

Med hänsyn till nu berörda förhållanden hade stadsfullmäktige i Södertälje redan 1913 ansett sig böra göra framställning om ombildning av samskolan till en realskola för gossar, vilken framställning emellertid icke föranledde något Kungl. Maj:ts förslag till 1914 års förra riksdag. Sedan stadsfullmäktige innevarande år förnyat sin framställning och densamma blivit av läroverksöverstyrelsen tillstyrkt, har nu Kungl. Maj:t framlagt förslag i berörda syfte. I fråga om läroanstaltens ombildning hade överstyrelsen uppgjort en i utredningen närmare angiven plan, till vilken departementschefen uttalar sin anslutning; enligt denna plan skulle ombildningen taga sin början med läsåret 1915—1916. Huru stor kostnadsökningen för statsverket komme att i förevarande fall bliva, har departementschefen ej ansett sig kunna bestämt angiva. För år 1915 skulle i alla händelser från statens sida inga ökade utgifter krävas för läroverket.

Att de olägenheter i skolorganisatoriskt avseende, som i framställningen påvisats, på ett eller annat sätt kräva ett snart avhjälpande, finner utskottet av den i ärendet lämnade utredningen ådagalagt. Och en utväg härför bjudes i Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag. Då riksdagen emellertid i sin skrivelse den 30 maj 1913 angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel såsom sin uppfattning uttalade, att en revision av det allmänna undervisningsväsendet ej alltför länge torde kunna undanskjutas, samt att därvid kunde antagas, att läroanstalter uppstode, »som, utan att vara högre allmänna läroverk eller realskolor, likväl ingå såsom ett led i den av staten helt eller till sin huvudsakliga del uppehållna allmänna läroverksorganisationen», har utskottet haft att överväga, huruvida med hänsyn härtill det kunde vara lämpligt att nu ombilda en samskola till en realskola. I detta avseende har en viss tveksamhet inom utskottet gjort sig gällande. I och för sig måste betänklig-

heter resa sig mot att, innan den av riksdagen förut omnämnda revisionen kommit till stånd, ytterligare utveckla skolformer, vilkas ändamålsenlighet vid revisionen torde komma att undergå särskild omprövning. Klart är, att sådana åtgärder åtminstone ej böra vidtagas utan i särskilda undantagsfall. Ett sådant synes emellertid utskottet föreligga beträffande nu förevarande framställning. Södertälje är — såsom ovan anförts — den största stad i riket, som har en statens samskola, och stadens utveckling fortgår alltjämt med synnerlig raskhet, på samma gång som möjligheterna att tillgodose dess ungdoms behov av bildning i huvudstadens läroverk avtaga. Vidare är Södertälje den enda stad i riket, som vid sidan av statens samskola upprätthållit ett särskilt flickläroverk. Därtill kommer, att staden underkastat sig betydande uppoffringar för sitt undervisningsväsende, bland annat genom uppförande av en tidsenlig läroverksbyggnad, som är avsedd att inrymma den föreslagna realskolan. Med hänsyn till dessa särskilda omständigheter har utskottet ej funnit de förut omnämnda betänkligheterna böra föranleda utskottet att motsätta sig Kungl. Maj:ts nu förevarande framställning.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må medgiva, att samskolan i Södertälje må, enligt av departementschefen till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 20 juni 1914 angiven plan, ombildas till realskola för gossar, därvid ombildningen skall taga sin början med läsåret 1915—1916.

Stockholm den 11 augusti 1914.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *O. Jonsson*, *H. F. Lamm*, greve *Ph. O. L. Klingspor*, *A. N. Hahn*, *A. Åström*, *G. M. H. Ekelund*, *N. O. Bruce*, greve *N. F. Posse*, *C. I. Asplund*, *J. S. Almer* och *A. R. Rooth* samt
från andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *K. V. Rydén*, *J. Ström*, *G. Odqvist*, *A. Wiklund*, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson* i Digernäs, *A. Anderson* i Råstock, *G. A. Molin* i Södertälje, *H. Lemke*, *J. Andersson* i Stårte och *J. Erlansson*.